

Методика проведення уроків іноземної мови в початкових класах
в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної
середньої освіти
Методичні рекомендації

Організація освітньої діяльності в 1-4-х класах закладів загальної середньої освіти у 2018/2019 навчальному році здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Указу Президента України від 13.10.2015 № 580/2015 «Про стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки», Концепції Нової української школи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»; Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 87 від 21.02.2018 (у 1 класах), Державного стандарту загальної початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 462 від 20.04.2011 (у 2-4-х класах).

Початковий етап навчання іноземної мови надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку та вдосконалення. Тут відбувається становлення засад для формування умінь сприймати на слух, говорити, читати й писати іноземною мовою в межах визначених програмою результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, що узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти.

Зміст навчання іноземної мови у початковій школі, зокрема у першому класі, добирається та організовується відповідно до психофізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку. Навчальна програма з іноземної мови є рамковою, і не обмежує вчителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано (Я, моя родина і друзі + Свята і традиції).

Починаючи з першого класу, важливо зацікавити учнів вивченням іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувувати необхідність та значущість володіння іноземною мовою як неповторним засобом міжкультурного спілкування.

Однією з особливостей навчання іноземної мови в початковій школі є принцип концентричного пред'явлення тематичного матеріалу для організації спілкування в усній та письмовій формі протягом усього шкільного курсу. У зв'язку з цим, одна й та ж тема може вивчатись впродовж кількох років. Навчальною програмою передбачається, що відповідно до мовного й загально навчального досвіду школярів вивчення таких тем поглиблюється у наступних класах, а тому повторення тематики зумовлюється саме зазначеним принципом.

Розпочинаючи вивчення іноземної мови, учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому граматики можна навчати імпліцитно без металінгвістичних термінів, наприклад, допоміжне дієслово, артикль тощо. Частина граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють граматичні явища у мовленнєвих зразках та контексті. Їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка.

Мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі лексичні або граматичні теми.

Ведення шкільної документації здійснюється відповідно до загальних рекомендацій.

Оцінювання навчальних досягнень з іноземних мов учнів перших класів здійснюється відповідно до загальних орієнтовних вимог до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Воно є словесним і не допускає заміни оцінок іншими зовнішніми атрибутами.

Оцінювання має переважно формувальний характер. Такий характер оцінювання можна забезпечити використанням мовного портфолію, основна ідея якого полягає в тому, щоб показати все, на що здібні учні. Через твердження «Я знаю», «Я вмю» акцентуються навчальні досягнення учнів, розвивається здатність до самооцінювання, поступово збільшується відповідальність за власне навчання.

Практичні поради вчителям іноземної мови:

- приділяйте особливу увагу усним рецептивним і продуктивним видам діяльності та відповідним комунікативним умінням – сприйманню на слух і говорінню. Зокрема, в першому класі домінуючим повинно бути слухання, щоб учні мали змогу якомога більше чути нову мову;
- заохочуйте своїх учнів спілкуватись якомога більше іноземною мовою, навіть на елементарному рівні;
- спрощуйте види роботи на уроці, вони повинні бути максимально простими, щоб діти могли їх розуміти;
- добирайте завдання в межах можливостей дітей; завдання повинні бути досяжними, але в той же час достатньо стимулюючими, для того, щоб діти були задоволені своєю роботою в кінці кожного уроку;
- давайте чіткі та прості інструкції, щоб діти зрозуміли, що від них очікується;
- використовуйте короткотривалі види роботи. Увага та зосередженість дітей є нетривалими. Діти, зазвичай, втрачають інтерес до діяльності, якщо вона занадто довга та складна;
- використовуйте ігри, пісні, рисівки, чанти, короткі історії, щоб робити урок приємнішим та веселішим;
- використовуйте багато наочності, бо вона допомагає дітям розуміти мову;

- зосереджуйте більше уваги на спілкуванні, а ніж на граматиці;
- навчайте не більше чотирьох або п'яти одиниць мовного інвентарю одночасно на одному уроці. Принцип «менше – це більше» повинен застосовуватись під час навчання іноземної мови, оскільки існує межа нового матеріалу, який молодші школярі можуть засвоїти. Вихід за межі можливого, зазвичай, викликає розчарування та відчуття невдачі;
- зберігайте ідентичність та імена дітей незалежно від того, якою мовою вони спілкуються.

Гра є невід'ємною частиною життєвого досвіду дитини. Саме через гру діти пізнають навколишній світ, отримують знання та розвивають уміння. Ігри не лише підвищують мотивацію, вони є найважливішим способом навчання молодших школярів.

Безумовно, якісне навчання може забезпечити тільки сучасний креативний та освічений педагог. Саме його належна підготовка та перепідготовка – це сфера, що потребує особливої уваги. Для професійного розвитку необхідне обов'язкове підвищення кваліфікації, шляхом відвідування відкритих занять, семінарів, конференцій, курсів тощо.

Постійний професійний розвиток – основна запорука успіху навчального процесу, керованого педагогом. Таке кваліфіковане зростання можливе під час залучення фахівців-педагогів до літніх шкіл, професійних організацій тощо. Особливою сходинкою є Інтернет спілкування, за допомогою якого відбувається обмін думками, он-лайн консультації, організація вебінарів, обмін думками та ідеями з приводу ефективної організації навчального процесу.

Дидактичне мовлення вчителя рідною мовою має бути чітким і лаконічним. З перших уроків воно повинне пов'язуватися з автентичними виразами класного вжитку відповідною іноземною мовою, необхідними для регуляції стандартної навчальної поведінки учнів. Об'єм виразів класного вжитку іноземною мовою має поступово збільшуватись, з тим, щоб на кінець початкового курсу моделювання іншомовного мовленнєвого середовища здійснювалось переважно іноземною мовою, що вивчається.

Реалізація цієї стратегії вимагає від учителя ретельного добору виразів класного вжитку для ефективного втілення свого методичного задуму на кожному уроці. І це завдання є не менш відповідальним, ніж визначення прийомів вирішення запланованих навчальних задач.